

A' ROMAI TSASZARI ÉS AP. KIRALYI FELSÉG-
NEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Indult BÉTSBÖL, Kedden 10. Juliusban 1792.

Mi az Ujjság ?

Ujjul a' Gyász! Az a' szomorú hír toppana-bé Bétsbe, hogy a' Kolonai Pávi Fejedelem fő Hercteg Maximilián a' Gutta-ütéstől találtatván, igen rövid nyavalyája után meg halálozott.

A' F. Királyi rendelések, és minden környül-állások úgy vagynak, hogy ha csak valami véletlen akadályok nem történnek, a' Tsászár Koronázás ezen hónapnak 26-dikáig véghez mégyen, Auguszt. 1-ső napján fognak ő Felségek Prágába visszra érkezni; 7-dikben a' Hódolás. 9-dikben a' Király és 11-dikben a' Királyné Koronázása lesz. 17-dikig mint egy Prágában ülnek ő Felségek, és 20-dik Aug. visszra váratnak Bétsbe. — A' Kurir fel-vál-

K k k

tás

tás olly nagy az Udvaroknál, hogy ezek tsak nem egymásnak adják az ajtó Gilintsét. Nyomulnak a' Seregek is a' *Márs* mezeje felé — rövid idön fokot hallunk! — Székely *Álljor Dániel Lajos* Ur az eddig *Hedik*, most *Blankenstein* Húszár Seregéhez lépett által. — A' közelebbi haboruból esmeretes vitéz Májor *Alatétsek György* Ur a' szabad Seregnek 2-dik Batalionjával indul a' napokban Frantzia Ország felé, és noha a' *Sclavoniai* General Komandó 3 Májorokat javaslott, még is ő Felsége a' már meg nevezett vitéz Májor Urat rendelte ki.

Julius 3. Török Szent Miklós. — „Szomorúan irhatom, hogy a' múlt hónapnak vége felé, *László* Király napjára olly rettenetes jég ment el *Kengyeli* Pusztánknak szélén, hogy a' hol az element, ott az idén senki sem takar. Mint egy 100 Gazdáknak a' földjei mezittelenen maradának.

Erdélyből N. Enyed 21. July. — „Itt köztünk most nevezetesebb ujjság nintsen mint az, hogy a' Gutta-ütés olly igen kezdett ezen a' környéken uralkodni, de nevezetesen a' mi Városunkban, kivált az idősebb rendű embereken, hogy annak hasonló példájára nem igen emlékezünk. Olly nagy mértékben találja pedig ez a' szörnyű nyavalyja, a' kiket talál, hogy többnyire, hanem mingyárt is, de nem fok napok mulva kinoson halnak meg. Így jára most leg-közelebb *T. Kertsedí János* Ur is köztünk, ki tegnap téteték Koporsóba. Ezen kívül még valami kilentzen esteknek tsak most rövid idő alatt Gutta-ütésbe, ezen kiss Városotskában, kik közül már sokan el is temettettek. A' Gutta-ütés vagy soha sem, vagy igen ritkán találja a' *Bornemiszfákat* és a' Forral élőket — de a' borral vízfiza-élőknek közönséges nyavallyájok!!!

Göttinga 20. Jun. — „Itten a' himlő, kivált a' gyermekeken igen erősen uralkodik; sőt a' felserdülteknek se kedvez, majd minden héten 10. 12.'s még többet is fektet a' selet börtbe. — Itten a' békelségrői kezdettek beszélleni, 's még is azonban szün-

szüntelen takarodik ezen a' vidéken-is a' Rénus mellyéke felé a' lok Pruszszus Sereg, már 4 Dragonyos, és egy gyalog Regimentek a' múlt hetekben itten által is mentek, ma pedig az Artilleriának egy része 4 tizenkét, 12 hat, 1 négy font golyóbisos ágyukkal, és 70 Pontonir szekerek', a' bázsiás szekerek számát nem-is tudom, a' Város véginél takarodának által. Nó várjuk hát még-is a' békefséget, azt tartom nem most leszáz.

Mit tsinálnak *La Hayette, Lukner, Bolió, és Klerfó, Ausíriai Belgiumban?* — Ezen kérdésre a' következő két Levél felel-meg. „

„ *Brüggen 25. Jun.* — *Kortrick* Várofsa utolsó lehelletek között piheg. — 24 dikben reggeli 4 órától fogva 9 ig tartott ezen Város mellett a' Frantziák és Ausíriaiak között a' véres tsatázás. Mind két részről lokan hullottanak-el: de még-is többen az elsők közzül. A' Várost egészsz a' *Glaszihig*, (a' Vár és külső Város közt lévő köz-helyekig) bé-szorították az Ausíriai Sergek. *Düchattel*, a' Frantziák Komendánsa, az ágyu-golyóbis által egyik lábát el-veftvén, meg-hólt. „

„ *Akhen 29 dik. Jun.* — *Lukner* Dornik körül munkálkodik, és az ő munkájának könnyebbítésére *Lafayette* egészsz táborát meg-índította. — *Kortrick* Várofsában le-tétették a' Frantziák a' lakosokkal a' Polgári hitet. — A' miéinkek Luxemburgot 2 ezüzdőre kívántató eleséggel töltöték-meg. — A' *Gent* Várofsa-béliek a' körül-bé való vidéket egészszzen vízzel borították-el.

Bizonyosan erősítik, hogy a' Törökök *Moldovának* és *Oldh Ország*nak határaiban, egy 80-ezerből álló tabort vonnak öfzve — mi végre? nem tudjuk. — *Morvából* nagy számú ágyuzó *Sergünk* indult *Gallitzia* felé, 's még vagy 7 *Regamenteink* is mondatnak ide induló-félben lenni — mi végre? ezt se tudjuk. Azt mondják a' Törökökről, hogy nem volnának igen barátságos indulattal, és hogy *Chótzimot* is erősen szorgatják kézhez adattatni: de ennek vilztzá adásából, kivált már most, mások nem igen akarnak semmit tudni. — *Lembergben* 3 osztály *Gyalog Sergünk* feküdt. Ez innen fogyogat naponként és *Kompániánként* — 's hová lélzen? — a' szélekre takarodik.

A' *Szegény Lengyelekről* egy *Lembergben* Jun. 25 dikén költ *Levelet* olvasunk, melly éppen ellenkező azzal az örvendetes hírrel, mellyet róllok a' közelebbi *Kurirban* írtunk vala; u. m. hogy ök az *Oroszok* közzül 4 ezeret le-vágván, magok közzül csak 8 százat vesztettének volna el. Az ezzel ellenkező szomorú hír szóról-szóra ez: „

„ Jun. 18 dikán reggel a' 20-ezer fejekből álló *Lengyel Sereg* *Lubár* mellől a' maga táborából ki indulván, egyenesen szembe-szállott az ellenséggel. Mint egy 1500 lépésnyire az *Oroszok* előtt a' *Lengyelek* hadi-rendet és négy-szegü csoportokat (*Quarrekát*) formáltak. — Ezt az *Oroszok* előre nem vették észekbe, úgy hogy már a' *Lengyelek* *Kártátsokkal* forgolódtanak az ő bal szárnyakon, midőn az ő jobb szárnyok rendbe kezdette magát szedni. — 6 egész órák alatt tartott a' leg-ízfonyubb táz. Mind két részről erősen hullottanak az emberek, de még is erősebben a' *Lengyelek* részéről. Utoljára oldalfélt kezdvén venni az *Oroszok* a' *Lengyeleket*, kardra került a' tsata, és olly ízfonyu vala mind két részről a' vérontás, hogy, mivel egyik fél is hátrálni nem akart, már mindenek mind a' két tábornak egyenlő és végső veszedelmét gyanították. Utoljára ugyan csak a' *Lengyelek*,

Azt kérdezhetnék tőlünk némelly olvasóink: — ugyan miből áll az a Lengyel Constitúció, a melynek az Ujság-írók annyit emlegetnek, a melynek eltörlésére az Orosz Császárné egész erőt meg-indította, és a mely mellett a Lengyeleknek nagyobb része minden vagyonnyát, sőt életét is le-tenni magát álhatatosan meg-határozta? — Ezen Constitúciónak Punctumai tehát a következők: — „

„ I.) *Az Uralkodó Vallás.* A' Nemzeti Uralkodó Vallás valamint most, úgy ez után-is a' Rom. Catholica létezen, a' maga minden Parantsolataival edgyütt. Az ezen uralkodó hitről, más Vallásra való által-állás az *Apostasió*nak büntetésével büntettetik meg. Minthogy pedig a' mi szent Hitünk nekünk Felebarátunknak szeretetét parantsolja: erre nézve minden vallásu embereket oltalmazni akarunk, és így minden Hitnek forsosit, Országos Törvényeinkhez képeest, a' Lengyel Státusokban való tökéletes vallás béli szabadság feől bizonyosokká teszünk.

II.) *A' Nemesség.* A' mi Státusaink szabadságát fundált elejinknek tiszteletéhez képeest a' legnagyobb tzerimóniával meg-erősítjük a' *Nemes Rendnek* minden szabadságait, privilegiomait, és jussait, így szintén ennek valamint a' magános életben, úgy a' közönséges hivatalokban való elsőségét is. Különösen pedig bizonyossá teszszük ezen Rendet mind azokról a' Jusokról; Rendelésekről és Privilegiomokról, mellyeket ennek, a' nagy *Kázimir*, a' *Magyar Lajos*, *Wladislav Jagjelló*, ennek atyafija a' *Litvániai nagy Hertzeg Witold*, a' 2. *Jagjellók* u. m. *Wladislav* és *Kázimir*, továbbá, *Albert János*, *Sándor* és *I. Sigmund*, utoljára, az utolsó *Jagjellói* házból való *August Sigmund* igazán és törvényesen ki-osztottanak. Meg-erősítjük, hogy Lengyel Országban a' Nemességnek minden nevet viselő gráditsai, egymáshoz tökéletesen hasonlók legyenek. Mi minden Nemeseket egymással egyenlőknek lenni ismerünk, még pedig nem tsak a' hivatalokra való lépésre, és a' Státus szolgálatja-béli minden

minden foglalatosságra nézve, a' honnan betsüllet, tisztelet, hir, és más egyéb hasznok függetnének, hanem a' tsupa Nemzeti Rend' Privilegiumjainak és Jufsainak egy formájú használására nézve is. A' Nemesi-Rend' személlyes bátorsága', személlyes szabadsága', és felkelhető jószágai' tulajdonos Jufsait éppen olyan szenteknek és megbánthatatlanoknak akarjuk fenn-tartani, valamilyenek azok ez előtt Seculumoktól fogva vóltanak, és a' leg-közönségesebb szokások szerint igérjük, hogy valakinek tulajdonos Jufsai ellen, soha a' Törvényektől ki fogást, vagy azokban valami változást meg engedni nem fogunk. Sőt maga az Ország béli fő Hatalom, és az e' mellé rendeltetett Uralkodószék is, sem a' Koronai Jusnak neve, sem valami egyéb valamelly fogás alatt, valakinek egész tulajdonához, vagy annak valami részéhez just nem formál. Mi tehát a' személlyes bátorságot, és törvényes tulajdont, a' társaság leg-valóságosabb kötelének, és a' polgári szabadság leg-drágább Kléndiumának lenni tartjuk, mint illyent meg erősítjük, és azt akarjuk, hogy ez, ennek utánna is illyennek tartassék, tiszteltessék, meg-erősítettessék, és meg-bánthatatlanul meg-öriztessék. — Mi a' Nemességet ezen szabadság és ezen Constitutio leg-főbb oltalmazójának lenni ismérjük: Mi ezen Constitutiónak szentségét, minden Virtuosos, hazája szerető, és betsülletét kereső Nemes embereknek, az oltalmazás és tisztelet végett, mivelhogy hazánknak és függetlenségünknek egyedül való oltalma csak ez, ajánljuk.

III.) *A' Városok és Polgárok.* Azon Törvént, melly a' folyó Diéta alatt ezen Titulus alatt szerzetett: — *A' mi Királyi Várofsaink a' Respublica Statufiban szabadok* — egészsz jelentése szerint meg-akarjuk erősíteni; és ezen Törvént mi, mely a' Lengyel Nemességnek, az ő függetlensége meg-erősítésére', és az egészsz haza köz-jovára igen jó segítségül szolgál, a' jelen-való Constitutio edgyik részének lenni ismérjük.

IV.) *A Nemesek Parasztyai.* A' szántó-vető *Nép*, melynek fárodtsága által az Országának legnagyobb kisse szereztetik-meg, mely a' Nemzetnek legtöbb embert, következés-képpen leg-nagyobb erőt ad, a' melly népnek maga az igazság, az emberiség, a' Keresztényi köteleltség, 's végre a' mi tulajdon magunk jó értelemben vétetett hasznunk is szószóllója: ez a' *Nép* már most általunk az Ország törvényeinek oltalma alá vétetetik: most tehát meg határozzuk és rendeljük, hogy ennek-utánna mind azok a' szabadságok és igazságok, vagy más egyéb egyezések, mellyre az Örökös-Urak a' magok Parasztaikkal vagy már eddig-is réa' ereszkedtenek, vagy pedig ennek-utánna ereszkednek, az ilyen szabadságok, igazságok, és egyezések, illelsenek azok akár egész falu közönségeit, akár tsak egy-egy falusi embereket, az egyezésnek tulajdon punctumai szerint, az Ország-igazgatása által meg-öriztelsenek.

Az ilyen egyezések és az ezekből folyó köteleltségek, ne tsak az ezekre szabadosan réa' állott Örökös Urat, hanem minden ő Örökösseit tökéletesen kötelelzzék, és egynek-is ezen jövendő-bélt örökösök közzül ne lehessen az a' jussa, hogy az Örökös-Ur által egyszer szabad akarát szerint elfogadott egyezéseket, tsak maga részéről és önnön hatalma szerint meg-változtathassa. — A' Paraszto-*tok* is ellenben, akár millyen légyen az ő állapot-jok soha a' magok szabados tettzések szerint elfogadott kötések, és az ebből folyó tartozó köteleltségek mellől semmi egyéb módon el ne állhassanak, hanem tsak azok alatt a' fel-tételek alatt, mellyek a' kötött egyezésben meg erősítettve léznek.

Ez szerint *Mi*, az Örökös-Uraságoknak a' Paraszto-*któl* vejendő minden hasznaikat a' leg-tökéletesebb bátorságba helyieztetvén, szükséges már ellenben, hogy az Országának népesedését is illendően elő-mozditsuk: tehát közönséges ki-hirdetés által

által bizonyosokká tévőnk a' tellyes szabadság fel-
lőll minden embereket, kik a' mi Országunkba vagy
most előbb bé-jönek és meg-telepednek, vagy pedig
innen valaha ki-mentenek, és most visszajönnek ;
még pedig illy fel-tétel alatt, hogy mihelyest a'
Lengyel-földre bé-léptenek, a' magok mesterségeik-
nek és tehetségeiknek tettzéseik szerint való haszná-
lására és gyakorlására, egyfzeriben szabad Urakká
és Mesterekké lehessenek. Mindennek tellyes sza-
badsága léfzen a' Lengyel-földön való meg-tele-
pedésre, az Ur-dolga és bér-fizetés iránt való meg-
edgyezésre, hogy magát mennyi időre kötelezi-
le. Szabad tettzésétől függ falun vagy városon meg-
telepedni. Szabadsága léfzen addig lakni Lengyel
Országban, a' meddig kedve tartja: vagy innen más
Országba, a' melybe tettzik, el-menni, minekután-
na egyfzer Lengyel Országban az önként fel-vál-
lott kötéseknek tökéletesen bé-töltötte.

V.) *Az Uralkodás, vagy a' Közönséges Hata-
lomnak meg-határozása.* Egy emberi társaságban
minden Hatalom a' Nemzet' akarattjától vész a'
maga eredetét. Hogy pedig nállunk az igazság,
a' polgári szabadság, és a' társasági belső rendtar-
tás, a' magok egyenlő mértékjeket állandóul meg-
tarthassák: a' Lengyel Nemzet örökké 3 Hatalmak
által igazgattassék; mellyek közzül egyik a' *Tör-
vény adó Hatalom*, és ez, az öfzve gyülekezett Stá-
tusok kezében légyen; másik a' *Bé-tölthető Hata-
lom*, ez légyen a' Királnál és a' Státus' Or-állói-
nál: harmadik a' *Birói Hatalom*, mellyet az Itélő-
lő-izékek az igazság ki-szolgáltatása által gyako-
rolnak.

VI.) *A' Törvény adó Hatalom, vagy az Ország
Gyűlés.* Az Ország-gyűlés vagy Diéta 2 szobákra
olizlik u. m. a' Tartományok *Követeinek*, és a' *Se-
nátoroknak Szobáira*, melly utolsónak Prézesse a'
Király. — A' Tartományok Követeinek Szobája
képzelteti a' leg-felsőbb Nemzeti Hatalmat, és
ugyan ezért minden főbb és közönséges dolgoknak
meg-

meg-határozására tzelezó Törvények, ezen Szobában döjtenek el leg-előbbször. — A' Senátorok Szobája áll a' Püspökökből, Vajvodákból, Kastellánokból, és Miniszterekből. A' Királynak, ezen Szoba Prézelsének tsak egy voksolishoz vagyon jussa; de ha a' voksoknak száma mind 2 oldalról egyenlő tanálna lenni, ekkor a' Király, vagy Izeméllyes jelenléte által, vagy pedig a' maga ítéletének béküldése által határozza-meg a' dolgot. A' melly Törvényt a' Tartományok Követtjeinek Szobája egyszer meg-határozott, a' Sénátorok Szobája köteles azt vagy meg-erősíteni, vagy a' Nemzetnek máskori tanátskozására halasztani. A' Sénátorok Szobájának meg-erősítése ad valamelly Törvénynek szentséget és kötelező erőt. Ezen Sénatori Szobának tsak a' közelebbi Ország-gyűlésig vagyon, valamelly törvént el-halasztani, szabadsága, a' midőn ha az addig haladott törvény, a' Tartományok Követtjeinek Szobája által ismét meg-erősítettik, már akkor nem léfzen szabad a' Sénátorok Szobájának azt másokszor ismét el-halasztani, hanem ennek is meg kell erősíteni.

A' Rendes Ország Gyűlésnek szüntelen készen kell lenni az öfve gyűlhetésre, és minden 2 elzenedők alatt ujra kell néki rendesen el-kezdődni. Az ő együtt való maradásának idejét mindenkor a' Gyűlés maga határozza meg ki-adándó törvény által. Ha az öfve-gyűlésre mindenkor kéfz Ország-gyűlés, rend kívül és idő előtt hivattatnék öfve, ekkor tsak arról a' matériáról légyen szabadsága tanátskozni, melly végett akkor öfve hivattatott. — Egy Törvény-is, ugyan azon Gyűlés alatt, mellyben hozattatott, el nem töröltethetik.

Az Ország-gyűlésnek tagjai, mint a' Nemzet kép-viselői, a' Tartományokban valófztatnak a' Nemzet által, mellynek képét viselik. — Minden dolgok a' voksoknak többsége által határozatnak meg. Az egész *Liberum Veto*, (ez a' Lengyel Nemzéségnek leg-kedvesebb *Palladiuma*) és minden nevet

nevet viselhető Confederációk (a' *millyen most a' Potočzkyé Tergovitzban*) és Confederációk Gyűlések, mint az Országnek leg-nagyobb vezedelmei, örökre el-töröltnék. Valamint pedig ez által, az új *Constitutióban* eshető erőszakos változásokat akarjuk el-kerülni: így szintén szükségesnek látjuk azt-is, hogy ezen *Constitutió*nak jószágát a' tapasztalás bizonyvittsa meg. Ebből az okból 25 elzenedőket rendelünk a' *Constitutió*nak meg-*visgálására* és meg-*javítására*, a' midőn akkor az e' végre tartatandó *Constitutió*nális *Ország gyűlés*, rend kívül való léfzen.

VII.) *A' Király. A' Törvényt bé-töltető Hatalom.* Egy tökéletes Uralkodás módja-is a' bé-töltető Hatalomnak munkásága nélkül fenn nem állhat. A' népeknek boldogsága az igaz törvényeken fekszik, a' törvények pedig tsak a' bé-töltetés által lehetnek munkások. Bennünket a' tapasztalás már eléggé meg-tanított arra, hogy ezen bé-töltető Hatalomnak munkátiansága, a' Lengyeleket tökéletesen szerentsétlenné tette. Erre nézve mi, a' *Törvény-hozást*, a' *törvéat bé-töltető Hatalomra* való vigyázást, és a' *Tanáts béli személlyeknek valóztását* a' *Nemzetnél meg-hagyván*, a' *törvént bé-töltető leg-főbb hatalmat* a' *Királynak* adtuk által. Az a' *Tanáts* pedig, mellyben a' *Király* ezen hatalmát gyakorolni fogja, *Strafznak* (*Státus Ör-állójának*, *Királyi Tanátsnak*) fog neveztetni.

Ezen bé-töltető Hatalom tsupán tsak a' törvények mellett való ör-állásra, és ezeknek bé-töltésére léfzen rendeltetve, és köteleztetve. — Nintsen tehát leg-kisebb jussa-is a' törvényeknek hozására és magyarázatjára. Adót lemmi némű név alatt nem rendelhet. Közönséges adótságot nem tehet, és az Ország jövedelmeinek a' *Diétán* véghez vitetett fel oíztásában leg-kisebb változást sem okozhat. Hadat nem izenhet; Békelséget, Traktákat, vagy más egyéb *Diplomátikai* egyezéseket meg-határozva nem köthet. Tsak a' léfzen szabad-ságá.

ságában, hogy a' külső Hatalmamságokkal való Traktátnak útjait *provisoria*, előre-valóképpen, járassa ki: de minden e' féle foglalatosságairól a' közelebb lejendő Ország-gyűlésnek tégyen jelentést.

Továbbá azt akarjuk és rendeljük, hogy a' Lengyel Királyi-szék *Familiali-válofstás* szerint legyen bé töltetve. Az a' sok nyomoruság, melyeket a' Thronusnak meg-üresedéseikor kényszerítettünk szenvedni, és a' mellyek által a' mi fundamentomos Constitutióink bizonyos időkben sokszor, egészszén fel forgattatott — az a' köteletség, mely töltünk azt kívánja, hogy Lengyel Országban minden lakosait a' magok állapotjokban bátorságosokká tégyünk, és a' külső Hatalmamságoknak minden ide való bé folyását el távoztassuk — az a' Hazánk azon fényességére és boldogságára való vízfizta emlékezet, melly Lengyel Országban az egészsz Familialinak uralkodása alatt tanáltatott — az a' szükséges dolog, hogy a' Thronusra való vágyodástól és igyekezettől valamint az idegenek, így némelly hatalmas Lengyelek is el-szorítottassanak, és a' Nemzeti Szabadságnak egyenlő akarattal való oltalmazására fel-indítottassanak: — mind ezek a' fontos okok, köteletségünké teszik nekünk azt, hogy a' Lengyel Thronust ismét *Örökség szerint való következésnek* vessük alája. Ez szerint *Mi (Stanislaus Augustus)* meg-határozzuk, hogy a' mi Isten tettéséből elkövetkező halálunk után, a' mostani *Saxoniai Válofstó Fejedelem*, Lengyel Országban mint Király uralkodjék. A' következendő Lengyel Királyoknak Dynastiája tehát a' mostani *Saxoniai Vál. Fejedelemnek* személyében fog kezdődni; a' kinek ágyékából származandó Fiu maradékoknak *Mi a' Thronust* rendeljük. Mindenkor az Uralkodó Királynak nagyobbik fia üljön atya után a' Királyi székbe. Ha pedig a' mostani *Saxoniai Vál. Fejedelemnek* semmi fiu maradéka lenni nem tanálna: így azon az emberen kezdődjék a' Lengyel Thronusnak *örökség szerint való következése*, a' kinek a' *Válofstó Fejedelem* a' maga Leányát, az

ölvze

Ötve gyülekezett Lengyel Státusoknak egyezéséből, feleségül fogja adni. *Mi* tehát *Mária Augusta Nepomuccéna* Hertzeg Afiszont, a' Vál. Fejedelem leányát, Lengyel Ország *Infáns*nak lenni hirdetjük; meg-tartjuk azonban a' Nemzetnél ezen semmi idők által el nem enyészhető just, hogy a' meg-nevezett Ház ki-halván, magának a' Nemzet más Házat válofzthafson.

A' Király a' Thronusba való ülésekor hit-tel tartozzék magát az Istenhez és Nemzethez arra kötelezni, hogy a' jelen lévő Constitutiót fenn tartani, és az (ugy nevezett) *Pačta Conventákat*, mellyek a' mostani Saxoniai Vál. Fejedelemmel, mint már ki-nevezett Korona örökössével együtt fel állittatni fognak, és a' mellyek a' Királyt ez után-is, éppen ugy' mint eddig, kötelezik, bé-tölteni fogja.

A' Király személlye szent és meg-bánthatatlan. Mivel tsak önnön hatalma szerint semmit sem tselekedhetik: erre nézve nem-is tartozik a' Nemzetnek semmivel számolni. *Despota*, önnön tettése szerint való Uralkodó, ne légyen; hanem légyen ő a' maga népének feje és attya, és ennek ismérí és hirdeti lenni őtet a' Törvény és Constitúció is. — A' Korona jóvendelmei és a' Királyi-szék Privilegiumi, meg-bánthatatlanok lésznek.

A' Közönséges Rendelések, Itélő székek, Dikasteriumok, Magisztrátusok, Pénzek és Petsétek visel-lyék a' Király nevét. A' Király, kinek minden jó-nak tselekedésére a' leg nagyobb lehető hatalom-mal kell birni, a' Státus-bánöfsein kívül minden halálra íteltetteknek meg-kegyelmezhet. Háboru al-kalmatofságával a' Királyt illeti a' főbb tábori ha-talom, és az a' jus is, hogy tábori vezéreket nevezhessen; tsak a' Nemzet kívánságára tartozik ezen ki-nevezésben változást tsinálni. A' Király kötelefségei közzé tartozik, a' hadi-tiszteknek, a' más féle tiszteknek-is törvény szerint, a' Püspökök-nek és Sénatoroknak hasonló-képpen törvényesen,
vége

végre a' Ministereknek 's más főbb hivatal-béli szemlélyeknek hivatalra való ki-nevezése és tevése.

A' *Strafz*, az az a' Királyi Tanács, melly a' Király mellé a' Törvényeknek meg-örizésére és bé töltetésére rendeltetik, fog állani. — 1.) A' *Prímásból*, az az a' Lengyel Papság fejéből és a' nevelésre ügyelő Commiúsiónak Prézelséből. A' Prímás helyét el-foglalhatja az utánna mindjárt következő Püspök is: de sem az egyik, sem a' másik, nevét a' Királyi parantsolatoknak alaja nem írhatja. 2.) Az 5 Ministerekből u. m. a' Politzáj, Petsét-örző, a' Hadi, a' Kintses, és a' Külső Ministerekből. — 2.) A' 2 Titoknakból, kik közzül egyik a' belső, a' másik pedig a' külső dolgoknak Protokolomát, Jegyző könyvét, fogja vinni.

A' Korona örökös, ha a' nagyobb időt elérte, és hitét a' Constitutió mellett le-tette, a' Királyi Tanácsnak üléseiben jelen lehet. — Az *Ország Marschalja* is, ki minden 2 éftendőkkben szokott újanon valóztatni, azok közzé tartozik, kik a' Királyi Tanácsban ülnek; de csak azért, hogy a' készen lévő Ország gyűlést, ha kívántatik, öfzve hívassa, a' dolgoknak meg-határozásába pedig magát nem elegyitheti. Ha az Ország Marschalja az Ország-gyűlésnek öfzve hivatztatását szükségesnek látván, magát ebben a' Király néki ellene tenné: ekkor köteleisége lészén a' Tartományok Követjeihez Kerülő-írásokat botsáttani, és ebben a' dolgot okozott környül-állásokat fel-jegyezni.

A' Diéta, e' következendő környül-állásokra nézve gyűl szükségesképpen öfzve. — 1.) A' Nemzetet veszedelemmel fenyegető történetekre nézve, a' millyen p. o. a' szomszéd háboru. — 2.) A' belső és a' Státusban változást okozható zenebonákra, vagy a' Tanács székeknek egymással való veszekedéseikre, — 3.) A' Közönséges éhségre, és — 4.) az Orzágnak a' Király halála által okozódott arvaságára, vagy a' Királynak terhes betegségére nézve. — A' Király Resolutióit meg nevezett Királyi

rályi Tanátsnak tagjai vizsgálják meg, kik közzül mindenik a' maga értelmét adván, a' Király ezeknek ítéletekhez képpeszt tészen végső határozást. A' Király rendelkezéseinek mindenkor egyik Minister a' maga nevét alája írja, a' mely által az, kötelező erőt véfszen magának. Ha egyik Minister is a' Király tettzésének alája irni nem akarna, ekkor a' Király kéntelenítettik fel-hagyni a' maga Izáéndékával, mellyet ha tovább-is tökélltetélségre vinni igyekezne, az Ország-gyülésnek kell érette öfzve hivatatni.

A' Királyi Tanátsban lévő Ministerek minden jovaikkal és tulajdon személyekkel tartoznak a' Nemzeti Törvényeknek által-hágásáért felelni.

VIII.) A' *Birói Hatalom*. Ez sem a' Törvényhozó, sem a' Törvényt bé-töltetö Hatalom által nem folytathatik, hanem tsak arra ki-rendeltetett bizonyos személyek által. Ennek olly bizonyos helyeinek kell az Országban ki-rendeltetve lenni, hogy az igazságnak ki-izolgáltatását minden ember maga körül szemlélhéssze, a' gonosz-tévö pedig rettegjen a' közél lévő Itélö-Birótól. 's a' t.

IX.) A' *Régensség*. Ez a' Királyi Tanátsot illeti, mellynek vagy a' Királyné, vagy pedig az ö jelen nem létében, a' Primás léfszen Prézéssze. A' Régensségnek ezen három történetekben léfszen helye — 1.) Midön a' Király *Minorrennis*. — — 2.) Midön a' Királynak elme-béli hoszszas nyavajája lenne. Vagy pedig — 3) *szor*. Midön hadi fogságra esnék.

A' Király 18 esztendeig *Minorrennis*. Elme-béli gyengesége pedig tsak akkor léfszen bizonyos, ha az Ország-gyülésének $\frac{1}{2}$ része meg-egyezik benne. Mind ezekben a' három esetekben a' Primás tartozik az Ország-gyülést öfzve hivatni, mellyel ha a' Primás késnék, akkor az Ország Marschaljának kötelefsége léfszen Kerülö-Léveleket küldenü a' Tartományoknak Követeihez és a' Sénátorokhoz. — Azok a' kik a' Régensséget folytatják, az ö egész Régens-

Régensségeknek ideje alatt tartoznak a' Nemzetnek személyekkel és minden jóakkal számolni. Ha a' Király Májorennissé lészén, vagy meg-gyogyul, vagy, ha fogságba vólt, meg-szabadul, a' Régenssek ekkor-is minden tselekedetekről tartoznak számot adni.

X.) *A' Király - Flaknak nevelése.* A' Korona örökségre a' Constitutio által meg-határozottatott Király fiak, leg-első gyermekei a' hazának. Az ő neveltetések tehát az Nemzetet illeti annyiban, a' mennyiben a' Szüléknek julsai ez által nem kisebbednek. A' Király, a' Királyi-Tanátsal, maga foglalatoskodjék a' Kir. Printzeknek nevelésével, a' Régensségnek ideje alatt pedig azok, a' kiket a' Régensség illeti. Mind két esetben pedig a' nevelésre a' Státusok által ki-rendeltetett fő Vigyázó tartozik az Ország Gyűlése előtt a' Printzeknek neveltetésekről és magok viseletekről tudósítást tenni. — A' nevelő Commissio tartozik a' nevelésnek plánumát ki-dolgozni és az Ország-gyűlésnek bé-mutatni. 's a' t.

XI.) *A' Nemzeti fegyveres erő.* Ez, a' bé-töltő Hatalomhoz tellyes engedelemmel viseltetni, 's magát a' Nemzethez, a' Királyhoz és a' Nemzeti Constitutiohoz való hivségre, hittel le-kötelezni tartozik. A' fegyveres Sergeknek kötelessége az Országot, a' lzéleket, és a' Várat oltalmazni, és a' Törvények bé-töltetésére, ha valaki magát azoknak ellene akarná szegezni, segittségül lenni.

Tudósítás.

Sopronban Wohlmuth Gottlieb János Könyvnyomtató házánál tanáltatik: — Chr. Theophili Desfleri Historia regum Hungariae, bene latino Sermone composita emissaque — Permissu Superiorum, Pars prior. Sopronii 1792. Darabja nagy 8-ad részben 36 kron.